

Đi tìm Chúa 8:

Dòng Tên Thành Lập – Hành Trình Của Một Con Sóng

Trên đường tìm Thiên Chúa, thánh I-nhã, Đấng sáng lập Dòng Tên, đã đi qua những chặng đường: Loyola – Montserrat – Marêsa – Giêrusalem – Barcelona – Paris – La Storta – **Rôma** và Quê Trời. Để làm tuần cửu nhật mừng kính thánh nhân, chúng ta cùng theo chân Ngài đi tìm Thiên Chúa.

Một cây lớn lên từ hạt mầm. Điều lớn lao được xây dựng từ một khởi đầu khiêm tốn. Cái bắt đầu luôn nhỏ bé; thường khi bắt đầu, người ta khó hình dung kết quả, chỉ là tâm niệm hãy thuận theo “thời cuộc”.

Dòng Tên ngày nay – một đoàn tông đồ với hơn 16 ngàn người bắt đầu với một nhóm khiêm tốn 7 người, đứng đầu là I-nhã. Họ đồng tâm trong lối sống: thanh bần, đi hành hương Đất Thánh, nếu không thực hiện được chuyển hành hương thì sẽ đến Rome để Đức Giáo Hoàng sai đi làm việc tùy ý ngài. Những con người nhỏ bé với nguyện ước đơn sơ, không hề may mắn có ý thành lập một Dòng tu. Thế nên, Dòng Tên thành lập là một biến cố “bất ngờ” bởi những con sóng thuận chiều đẩy chiếc thuyền đi đến, bởi những con sóng nghịch đường vốn muốn ngăn lối.

Con sóng thuận

Dòng sông bắt đầu bằng những mạch suối nhỏ. Lịch sử hơn 400 năm của Dòng Tên tựa một dòng sông, 7 người trong nhóm bạn đầu tiên như những mạch suối nhỏ. Tại Pháp năm 1534, họ gặp nhau để trở nên dòng nước róc rách giữa rừng. Họ chia sẻ ước mơ nhỏ của đời người tông đồ trong xã hội đang rung động bởi phong trào cải cách Tin Lành. Là những người con nhiệt thành với Giáo Hội, họ mong muốn sống một đời theo sát Tin Mừng. Họ còn ấp ủ ước mơ một lần trong đời đặt chân đến Đất Thánh để đi lại con đường xưa Thầy Giê-su đã đi.

Từng người trong số họ lần lượt tốt nghiệp chương trình cử nhân thần học. Đến năm 1537 tất cả tập trung tại Ý để chờ tàu đi Đất Thánh. Đầu năm họ chuẩn bị lên đường; nhưng vì chưa có tàu nên họ chia nhau đi các nơi phục vụ. Một nửa trong số họ được phong chức linh mục. Thế rồi, giấc mơ “hành hương” lại “lỡ nhịp” vì đang xảy ra chiến tranh. Thế là, họ phân tán để người thì đi giúp Linh Thao, kẻ đi dạy học, kẻ khác lại đi giảng thuyết.... Hết một năm đợi chờ mà vẫn không thể lên tàu hành hương, nhóm bạn đầy nhiệt tâm ấy đã hướng về Roma để “dâng mình cho Đức Thánh Cha” cuối năm 1538.

Nguy cơ là nhóm sẽ bị phân tán. Họ có muốn thế không? Hẳn là không, bởi họ thật sự muốn sống với nhau trong một nhóm vốn nhận Chúa Giê-su là thủ lĩnh. Chính nguyên cớ này đã đưa đến việc các bạn ngồi lại với nhau để cùng nhận định trong suốt Mùa Chay năm 1539.

Có thể nói cuộc nhận định này đã khai sinh Dòng Tên, bởi sau quá trình nhận định, hai quyết định quan trọng được nhóm thông qua: họ sẽ “hợp chứ không tan”, và khẩn tuân phục một người trong nhóm. Hai quyết định này đều nhằm mục đích hướng đến việc duy trì tình anh em, lối sống của nhóm và hiệu quả tông đồ. Do thế, một “đề cương” gọi là bản Năm Chương – tiền thân của Hiến Pháp Dòng Tên sau này đã được các bạn soạn ra.

Chặng đường 6 năm đi qua (1534 – 1539), ý định thành lập Dòng đến rất muộn, và đây là kết quả của một tiến trình phân định để lắng nghe tiếng Chúa. Lắng nghe để nhận ra rằng Giáo Hội cần những người bạn này nhiều hơn một cuộc hành hương, lắng nghe để thấy Chúa luôn đặt nhóm trước những giới hạn để họ quyết định và thay đổi một lối nhìn. Lắng nghe cũng là đón nhận những “cú hích” từ con sóng thuận đẩy nhóm đi đến, để từ một nhóm nhiệt thành trở thành một Dòng Tu.

Con sóng nghịch

Chính lúc nhóm thấy được ý Chúa rõ ràng, cũng là lúc nhóm gặp thử thách lớn trong việc thực hiện kế hoạch. Sáu năm đầy những dấu chỉ cho thấy Chúa muốn nhóm chuyển thành một Dòng Tu. Tuy nhiên, trở lực cuối cùng đến từ Giáo Triều; những người có thẩm quyền trong việc cứu xét vấn đề thì có người thuận, có người lại chống. Thật ra, thật hợp lý cho những ý kiến chống lại việc phê chuẩn Dòng, bởi lẽ trong Hiến Pháp Dòng Tên có những điều hết sức “lạ”, đúng hơn là “kỳ quặc” so với lối sống đan tu của thời Trung Cổ: không hát Kinh thần vụ chung, không áo Dòng, khẩn tuân phục Đức Giáo Hoàng...

Sự “cẩn thận” của Tòa Thánh trong việc phê chuẩn Dòng Tên là điều hết sức bình thường, nếu không muốn nói là “cần thiết” bởi khi I-nhã và các bạn đệ đơn xin chuẩn nhận Dòng, phong trào Tin Lành đang lan rộng và gây những hậu quả nghiêm trọng cho Giáo Hội tại châu Âu. Biết đâu nhóm của I-nhã không phải là một hệ phái Tin Lành nào đó? Người ta vẫn nói “xem quả thì biết cây”, những người tông đồ trong nhóm bạn đầu tiên ấy được đón chào khắp nơi qua những công việc tông đồ của họ, thư bênh vực cho Dòng Tên cũng tới tấp được gửi về Roma xin cho Dòng được chuẩn nhận....

Cuối cùng, Tòa Thánh đã hạ sinh người con Dòng Tên vào ngày 27 tháng 9 năm 1540 bằng trọng sắc Regimini Militantis Ecclesiae.

Có thể nói, sự ra đời của Dòng Tên như một cơn sóng tông đồ xâm nhập vào thế giới. Những người tông đồ này luôn theo chân người anh cả là thánh I-nhã, đứng dưới cờ thánh giá của vị thủ lãnh Giê-su để chiến đấu cho Giáo Hội. Ngay từ đầu, I-nhã và các bạn của mình bằng tất cả nhiệt tâm, thành tâm và sự nhận định đã chọn đứng trong Giáo Hội, đặt mình trong sự hướng dẫn của Thánh Thần để cùng Giáo Hội bước qua một giai đoạn vô vàn khó khăn.

“Lịch sử là dòng sông của những kinh nghiệm được sống” (Wilhelm Dilthey). Kinh nghiệm ấy không bao giờ là một câu chuyện đã rồi, nhưng luôn nói với con người mọi thời. Đọc lịch sử chính là để sống điều tiền nhân đã sống trong bối cảnh của chúng ta. Dòng Tên vẫn đi tới, đi trên con đường mà thánh I-nhã và các bạn đầu tiên đã được gọi hứng và được mời gọi bước đi. Thiết nghĩ cơn sóng tông đồ này vẫn ngày đêm đi vào lòng thế giới, nhưng hẳn sẽ gặp không ít trở ngại trên đường. Trong sự hướng dẫn của Thần Khí, cơn sóng cứ tràn đến mọi biên cương, và nước sẽ nuôi đời theo từng cơn sóng.

Nguyễn Huy Hoàng, S.J